

קייטנות קיץ תשפ"א - פעילות חוץ וטיולים הנחיות בטיחות וביטחון

משרד החינוך

אגף בטיחות ארצי

מטרות השיעור

מטרת העל:

התנהגות בעת פעילות חוץ בקייטנה

מטרות ביניים:

- דגשים ליציאה לטיול
- נהלים וחוזרי מנכ"ל
- תהליך הטיול
- לקחים מתאונות קודמות
- דגשים בכניסה למים
- חידושים בתחום

לטיול ערך חינוכי

**תרומה לעיצוב
דמות הבוגר של
המערכת החינוכית**

נושאי ההרצאה

1. דגשים ליציאה לטיול
2. נהלים וחוזרי מנכ"ל
3. תהליך תיאום הטיול
4. לקחים מתאונות
5. דגשים בכניסה למים
6. חידושים בתחום

דגשים ליציאה לטיול

בעלי תפקידים

רכז קייטנות בוגר קורס

רכז ביטחון ובטיחות בוגר קורס ייעודי

מדריכים מוסמכים כ"אחראי טיול"

הדרכת מדריכי קייטנות טרם היציאה

דגשים ליציאה לטיול

תכנון וניהול

יותר שטח – פחות אטרקציות

קיום תהליכי בקרה פנימיים

"העברת מקל" בין רכז למדריך אחראי

היצמדות לנהלים ולחוזרי מנכ"ל

נהלים וחוזרי מנכ"ל לתכנון טיול

טיולים

תכנון מההיבט הפדגוגי, הארגוני,
הבטיחותי והביטחוני

פעילויות חוץ

הנחיות לניהול פעילויות חוויה ואתגר:
טיפוס, שיט, מתנפחים ועוד...

דגשים בתכנון, מאפייני גיל ואישורים נדרשים

נהלים וחוזרי מנכ"ל לתכנון טיול

**מעניק בידיו של הצוות החינוכי את הכלים לקיום טיול חינוכי-
ערכי, לימודי ומשמעותי, תוך דגש ב-4 היבטים מרכזיים:**

היבטים פדגוגיים

היבטים ארגוניים

היבטים ביטחוניים

היבטים בטיחותיים

פרק הבטיחות

(חוזר מנכ"ל טיולים)

הנושאים בהם עוסק הפרק

חניה ולינה

שילוב
פעילויות מים

הליכה
ותנועה ברגל

שמורות טבע
וגנים

גנרטורים

שימוש בגז

תנאי מזג
אוויר

הנחיות
מהכשות

הבערת אש

מגבלות
בריאותיות

דיווח על
מפגע בטיול

טיפול רפואי

בריאות ועזרה
ראשונה

פרק פעילויות חוץ

(חוזר מנכ"ל טיולים)

הוראות לפעילויות חוץ שונות, המבטאות ניסיון רב-שנים ולקחים שנצברו במערכת החינוך, ובאות להבטיח כי פעילויות החוץ נעשות באופן בטוח ומקצועי.

בעלי תפקידים ואחריותם

קווים מנחים לתכנון ולתיאום

הנחיות לפעילויות חוץ

הנחיות לפעילויות מים

פרקי הנחיות מרכזיים

פעילויות חוץ (חוזר מנכ"ל טיולים)

טיפוס, גלישה,
חציית נחלים

מתחם חבלים
אתגרי + ספורט
שימושי

רחצה במקורות
מים

פעילויות שיט +
גלישת גלים

תחרויות רכיבה
על אופני הרים

סיורי ג'יפים +
טיולי אופניים

טיסות בשמי
הארץ + ניווט

החלקה על קרח

נהיגה במכוניות
קארטינג +
רכיבה על בעלי
חיים

קשתות (קלעה
בחץ וקשת)

נסיעה ברכבת
שעשועים +
מתקנים
מתנפחים

הסעה בעגלה
רתומה לטרקטור

משחק שטח
ברובי אינפרא +
כדורי צבע

מסעות חניכה
אתגריים

תהליך תכנון שנת

בניית תכנית טיולים שנתית

בהובלת מנהל בית הספר ורכז הטיולים ובשיתוף הצוות החינוכי

אישור ועדת הטיולים המחוזית והמפקח הכולל

שליחה כ-45 יום לפני סיום שנת הלימודים

מינוי אחראי טיול והוצאת כתב מינוי ע"י מנהל ביה"ס

אחת לשנה

הכנת תכנית להיערכות ולהכנת הטיול, כולל לוח זמנים

תהליך תיאום טיולים

פנייה ללשכה לתיאום טיולים

בחינת הטיול על כלל מרכיביו

המסלול

הפעילויות

המועד

המטיילים

אישור או פסילת הבקשה

או חלק ממנה

קבלת הנחיות בנושאי ביטחון (משטרת ישראל, צה"ל וכדומה)

הלשכה לתיאום טיולים

מוקד תיאום למערכת החינוך

מוקד מידע למטיילי מערכת החינוך

מערכת תיאום טיולים

מערכת ממוחשבת בה המוסד
החינוכי נעזר במהלך התכנון

מערכת ניהול סיכונים

מערכת ייחודית המספקת תמונת מצב מלאה לכ- 10,000 אתרים:

- **סיכונים במסלול:** חומרה וסבירות
- **אזהרות למסלול-** הנחיות מדויקות, מותאמות מסלול
- **מפות האזור** ומידע על קרבה לשטחי אש
- **צפייה באירועי בטיחות** בעבר
- **קישור לחוזרי מנכ"ל רלוונטיים**
- **שיוך מטאורולוגי**
- **מלווים נדרשים**

תמונת הסיכון	תיאור המפגע וניקיונו	חומרת הסיכון	סבירות הסיכון	מידת הסיכון	אמצעים להקטנת הסיכון
	הורדת הקבוצה והתחלת המסלול ליד כביש - סכנת פגיעה מרכב חולף	3	2	6	האוטובוס יגיע עם פתח תחילת המסלול
	פיצול שבילים בעייתי - שביל שחור עם שביל שקוף - סכנה לאיבוד הדרך (אפשר לרדת בשקוף למערת אבינדב ולחזור חזרה לשחור)	2	2	4	אזהרת הקבוצה
	פיצול שבילים בעייתי - שביל שחור עם שביל לא מסומן (השביל הלא מסומן מאוד בחרור ולכן מטעה) - סכנה לאיבוד הדרך	2	3	6	הצבת מבוגר בפיצול
	נקודת עצירה (ראשונה) בצל 2 עצי חרוב	0	0	0	
	הליכה של כ-15 מטרים ליד מצוק - סכנת נפילה	3	2	6	אזהרת הקבוצה מפני ה

מידע

ללא מידע לא ניתן לבצע ניהול סיכונים אפקטיבי

נהלים

שטח

היכרות

ציוד

אנשים

מצב האנשים

ידע עדכני

מצב הסביבה (סיכונים טבעיים, ביטחוניים)

ציווד ואמצעים

ידע יכולת הפעלה

זמינות

ציווד מותאם

אנשים

מציאות משתנה

סביבה

חדר מצב טיולים

בחירום

קבלת פנייה מצוקה
גיבוש החלטה
הזנקת סיוע

קבלת מידע מהשטח

ניתוח המידע
הערכת מידע ההשפעה
הנחייה למטיילים
מענה שוטף לפניות

מאויש
24/7/365

מוקד דיווח
והנחייה
למערכת החינוך

מוקד מידע
למטיילי מערכת
החינוך

מוקד סיוע
לפינוי וחילוץ

12 פקחים
פריסה ארצית

דגשים

ההסתייעות במעטפת הבטיחות לטיולים תהיה **לצרכי המוסד** **החינוכי בלבד**

- עדכון הלשכה לתיאום **טיולים על ביטול**.
- התייעצות עם **חדר מצב על שינויים** וקבלת אישור.
- **לחדר מצב הסמכות לעצור טיול, לשנות צירים**, להחליף חניוני לינה וכדומה.
- **יצירת קשר עם חדר מצב בבוקר הטיול** במקרה של צפי למזג אוויר קשה ביום הטיול.

בקרה

1.1. טרם היציאה לטיול - בדיקת תכנון
והכנות

2. בשטח - השגחה של המוביל על
משתתפים, צוות, סביבה, גורמי סיכון

3.1. בקרה על המוביל (פנים ארגוני של רמה
ממונה)

4. בקרה על הארגון ע"י גורם חיצוני

למידה מאירועי עבר

"תחקיר אירוע"

מהות התהליך היא:

התחקיר מאפשר פיתוח נקודות מבט חדשות ורכישת ניסיון

דוגמה לאירוע מות תלמיד בכביש 6

- טיול של יום אחד (ישוב בדרום)
 - מתחיל ב 4:00 לפנות בוקר ומסתיים ב 02:00 לפנות בוקר
 - נסיעה לצפון, טיול, אטרקציות, קברי צדיקים.
 - לאחר השעה חצות, עצר רכב ההסעה להתרעננות בכביש 6.
 - הילד נעלם במהלך ההתרעננות נמצא כ 1.5 ק"מ מנקודת החנייה
- על הכביש – נדרס למוות**

דוגמא לאירוע אירוע התייבשות מכתב קטן

- חוסר היכרות עם המסלול וצבע הסימון.
- חוסר באמצעים בסיסיים כמו מפה ודף קשר עם חדר מצב טיולים וגורמי סיוע וחילוץ.
- חלוקת התלמידים לזוגות ושלושות הביאה לנתק ולאיבוד יכולת לשליטה בשעת הצורך.
- נמצא כי האחראים לא עשו שימוש בחוזר מנכ"ל, ובהתאם לא התקיים סיור מכין, הטיול לא לווה במדריך ולא הייתה הבנה לגבי קושי המסלולים

לקחים מאירוע ההתייבשות במכתש הקטן

היערכות מראש ליצירת קשר והזמנת סיוע
במידת הצורך

בחינת כשירות המשתתפים טרם יציאתם לטיול
(תלמידים, מורים). מסלול מותאם ליכולות
המשתתפים.

בתנאי עומס חום יש להכין מסלול חלופי או
לעמוד בזמן יציאה מהמסלול עד 11:00 בהתאם
להנחיות חדר מצב.

דוגמא לאירוע אובדן דרך של קבוצת תלמידים

המכתש הקטן

"מעלה עלי" –

המסלול המתוכנן, בו
היו מתוכננים לרדת
ובסופו להתחלק
לקבוצות וחצות את
המכתש על השביל עד
לחניון בו המתין

החניון: נקודת הירידה
מהרכב ותחילת ההליכה בה
לקחו כיוון לא נכון וירדו
לכיוון נחל עקרבים

הטעות – המסלול
שבו הלכו בפועל ובו
הלכו לאיבוד -
"נחל עקרבים"

סיום המסלול המתוכנן
נקודת ההמתנה של
האויטובוס עם המורה
המלווה

תיאור מקרה

- ביום ראשון, בתאריך 8.2.2015 יצאה קבוצה של 21 תלמידים לסמינר שמשכו 3 ימים.
- את הקבוצה ליוו שתי מורות ומגיש עזרה ראשונה, חמוש מאבטח טיולים. ביום השלישי, בהתאם לתכנית, הגיעו לחניון המכתש הקטן. לאחר שירדו מהרכב איבדו את הכיוון והלכו בשביל לא נכון ל'נחל עקרבים' - נחל קניוני קשה. לאחר שעה של הליכה, התברר לאחד התלמידים (מד"צ של"ח), כי הם לא נמצאים בשביל המתוכנן. יחד עם עוד 4 תלמידים והמע"ר הם הצליחו להתאפס ולחזור לשביל המתוכנן, שביל 'מעלה עלי' ולחצות את המכתש.
- 16 תלמידים נשארו בנחל עקרבים, כאשר הם בנפרד מהמורה המלווה שמצידה איבדה שליטה על התלמידים, חלקם בנחל עקרבים.
- בשעה 17:00, יחידת החילוץ הגיעה לשטח וחילצה את התלמידים האובדים, עם המורה המלווה, מלבד שתי נערות שנשארו בשטח, שנמצאו רק בשעה 21:45 על ידי מסוק של חיל האוויר.

לקחים אובדן דרך של קבוצת תלמידים

היעדר שימוש בחוזר
מנכ"ל טיולים היעדר
כתב מינוי מפורט
מטעם מנהלת בית
הספר

היעדר 'סיור מכין'
במסלול המתוכנן
במכתש הקטן.

א-חוסר הכנה
מקצועית ובדיקת
מוכנות של כלל
המרכיבים

א-היעדר הובלה ע"י
מדריך מוביל מקצועי
או איש של"ח

מנהלת ביה"ס
אפשרה את התכנית
מבלי להבין שהטיול
במכתש הקטן הוא
מסלול קשה.

•רכז הטיולים הבית
ספרי פעל לא נכון
בהכנת אחראית
הטיול בהיבט
המקצועי

•נקודת "העיוורון" -
תחושת הביטחון של
אחראית הטיול.

התנהלות בשטח -
"מודל הדומינו" של
הצטברות התקלות

עיקרי הלקחים מטיולים בשנים האחרונות

היכרות עם כלל
הנהלים והחוזרים.

מעורבות מלאה של
רכז טיולים, ורכז
ביטחון בית ספרי

שיתוף וסיוע
מהקב"טים ברשות
במידת הצורך.

תיאום כל פעילות
חוץ בית ספרית.

הקפדה על תוכנית
טיול מאושרת מנהל,
כתב מינוי לאחראי
וטופס תיאום בטחוני
בתיק הטיול.

אכיפה ובקרה על כל
נותני השירותים
בתשלום בטיול.

קשר הדוק עם חדר
מצב בכל שלב של
הטיול.

דגשים בפעילויות מים

- הרחצה במהלך טיול רגלי אסורה.
- חל איסור רחצה בים התיכון. בחופים אחרים מותרת הרחצה בתנאי שהם מוכרזים ובתיאום הלשכה.
- הרחצה בברכה, לרבות טבילה ושכשוך, תתקיים רק באתר בעל רישיון עסק תקף.
- יש לתכנן כל פעילות המערבת מים לפי הנחיות חוזר מנכ"ל פעילויות חוץ.

תחקירי בטיחות בקייטנות

אירועי בטיחות במתקנים מתנפחים

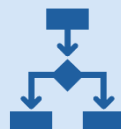

אירוע במתקן מתנפח עם מים

התוצאה

הגננת רצה לבריכת המתקן, וחילצה את הפעוטה מהמים.

האירוע

בחצר הגן הוצב מתקן מתנפח עם מים. אחת מילדות הגן יצאה לחצר והתגלשה במתקן. הגננת צפתה בתלמידה מרחוק, הבחינה בשימוש במתקן, אך לא ראתה אם הילדה יוצאת מהמים.

מיקום

חצר צהרון גן ילדים

עיקרי הלקחים

- חל איסור על הצבת מתקן מתנפח ללא הימצאות מפעיל.
- חל איסור על שימוש במתקנים בהם ישנו מאגר מים כלשהו (בריכה, שכשוכית וכו').

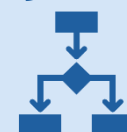

נפילת ילדים ממתקן מתנפח

מפאת הפסקת חשמל הופסקה פעולת המפוח, ולכן אחד מהמתקנים נהיה רופס וגרם לנפילת הילדים מהמתקן אל קרקע קשיחה. במקום הופעלה מוזיקה רועשת, אשר מנעה מהמפעיל להבחין בהפסקת פעולת המפוח.

האירוע

התוצאה

בעקבות האירוע, שני תלמידים נפצעו, אחד במצב בינוני.

עיקרי הלקחים

- בהצבת מתנפחים על קרקע קשיחה, יש להציב מזרנים סביב המתקן.
- בזמן האירוע המוסיקה תהיה חלשה (פחות מ 40 דציבל) כמוסיקת רקע כדי לאפשר למפעילים להיות מרוכזים בפעילות ולשמוע קריאות מצוקה במקרה הצורך.
- בעת הפסקת חשמל או הפסקת פעילות מפוח, יש לעצור את הפעילות באופן מיידי.

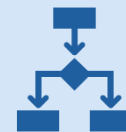

פעילות ללא מפעיל

לאחר הקמת מתקנים מתנפחים, עובדי חברת המתנפים עזבו את המקום ללא השארת מפעילים.

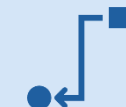
הגננות החליטו על תחילת הפעילות ללא השגחה. כתוצאה מפחדם של הילדים לרדת מהמתקן, נגרמה התאספות של 8 ילדים בראש המתקן. כאשר שהגננת והסייעת ניסו לעלות על מנת לחלצם, המתקן קרס וכל הילדים נפלו אל קרקע קשיחה ונחבלו.

האירוע

התוצאה

בעקבות האירוע נפצעו שמונה תלמידים, סייעת וגננת.

עיקרי הלקחים

- חל איסור על שימוש במתקנים ללא מפעיל ואחראי אתר.
- בבחירת המתקנים, יש לתת את הדעת על התאמתם לגיל הילדים.
- אין לאפשר פעילות מתנפחים ללא בקרת סגל המוסד החינוכי.
- בעת הצבת מתקן מתנפח על קרקע קשיחה, יש להציב מזרונים סביב המתקן.

אירוע בטיחות בפעילות ספורטיבית

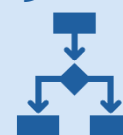

אירוע בבריכת שחייה

בעת פעילות שחייה, התלמידים השתוללו במים עמוקים, ואחד התלמידים, שלא ידע לשחות, טבע.

האירוע

התוצאה

תלמיד טבע למוות.

עיקרי הלקחים

- נדרשת השגחה של הסגל בעת הפעילות בבריכה.
- התלמידים לא חולקו לזוגות דבר המאפשר הגברת שליטה של הצוות החינוכי והגברת ערנות התלמידים.
- לפני כניסה לבריכה יש לבצע בדיקת ידע בשחייה.

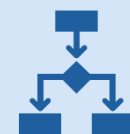

אירוע ביום ספורט

במהלך פעילות קייטנה, התקיים "יום ספורט" משותף לחניכים ולהוריהם. אחד החניכים, הסובל מבעיות בריאות, הרגיש לא טוב ופונה לבית חולים. מנהל הקייטנה לא ידע על הבעיה הרפואית ולא נערך בהתאם.

האירוע

התוצאה

התלמיד פונה לבית החולים.

עיקרי הלקחים

- מנהל קייטנה יחזיק רשימה של החניכים עם בעיות בריאות ומתן הנחיות פרטניות לכל חניך שיש לו מגבלות רפואיות
- מנהל הקייטנה ידאג להעביר הנחיות אלו לכלל המדריכים בקייטנה.
- לפני כל פעילות יודא מנהל הקייטנה כי בעלי הבעיות הבריאותיות כשירים לבצע את הפעילות המתוכננת.

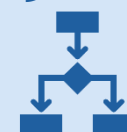

אירוע ביום ספורט

במהלך פעילות שחיה, במסגרת תכנית חופשה של בי"ס לחינוך מיוחד, ביקש מנהל הבריכה מהצוות החינוכי לעזוב את בריכת המים הרדודים ולעבור לבריכה בעלת מים עמוקים יותר, בשונה ממה שנקבע עמו מראש. הצוות החינוכי עבר עם התלמידים לבריכה האחרת. בתום הפעילות, התחילו הסייעות להוציא את התלמידים מהבריכה אחד אחרי השני, והשגחתם על כלל התלמידים פחתה. בזמן זה, טבעה אחת התלמידות, מבלי שהצוות החינוכי ישים לב, ובעדר מציל באזור.

האירוע

התוצאה

התלמידה טבעה למוות.

עיקרי הלקחים

- אין לשנות תכנית ולעבור למקום המסכן את חיי התלמידים.
- חובה להשאיר תלמידים (במיוחד עם מוגבלות), תחת פיקוח והשגחה הכוללת קשר עין, בכל רגע נתון.
- יש להכריז על יציאה מהמים כ-5 דקות לפני סיום הפעילות.
- על כל הצוות החינוכי להשתתף בעת הוצאת התלמידים מהמים לצורך הגברת ההשגחה עליהם.
- על הצוות החינוכי לוודא הימצאות מציל בכל רגע נתון של הפעילות.

אירוע בטיחות במהלך פעילות חוץ

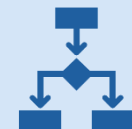

חומרי ניקוי

לטובת פעילות מחוץ למוסד החינוכי, הוצבו במקום שולחנות ששימשו את הצוות החינוכי. על אחד השולחנות הוצבו בקבוקי שתייה שונים, כשבשוגג הונח גם בקבוק שתייה שהכיל בפועל חומר ניקוי. במהלך הפעילות, אחת מסגל המוסד הבחינה בקצף היוצא מפיו של אחד התלמידים. כשהבינה שמדובר בשתיית חומר ניקוי והזמינה פינוי דחוף לבית החולים.

האירוע

התוצאה

התלמיד פונה לבית החולים.

עיקרי הלקחים

- חל איסור חמור לשמור חומרים מסוכנים שלא באריזתם המקורית, במקרה זה אוחסנה אקונומיקה בבקבוק שתיה.
- הפינוי התבצע באמצעות מונית כאשר ההנחיות דורשות פינוי באמבולנס.

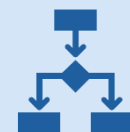

התלקחות אש

המקרה התרחש בעת פעילות בישול ואפייה במסגרת הפנינג בית ספרי. בפעילות לקחו חלק חניכי תנועות נוער, שהכינו פיתות עם התלמידים באחת מעמדות הפעילות. מפאת תכנון לקוי של העמדה, לאחר כחצי שעה של אפייה התפוצצה כירת הגז.

האירוע

התוצאה

אחד המדריכים נכווה בגופו.

עיקרי הלקחים

- היכרות עם חוזר מנכ"ל הייתה מגלה כי ישנו איסור בשימוש בכירת גז עם גליל מתכלה.
- תכנון העמדה היה לקוי והביא לחסימת אויר חם ונעילתו בתוך אזור הבערה, מה שגרם לפיצוץ.

תודה על ההקשבה